

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Психологія лідерства в освіті

Шифр та назва спеціальності
113 – Прикладна математика

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Комп'ютерне та математичне моделювання

Кафедра
Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти
Магістр-науковець (1 рік 9 місяців)

Тип дисципліни
Освітньо-наукова, вибіркова

Семестр
3

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Пономарьов Олександр Семенович

palex37@ukr.net

Кандидат технічних наук, професор, професор
Педагогічний стаж 59 років, кількість публікацій 932, в тому числі 5 підручників. Основні курси "Філософія управління", "Психологія управління", "Технологія управління", "Управління проектами в освіті", "Поведінкові компетенції в управлінні проектами", "Професійна культура викладача", "Психологія лідерства в освіті". Системне дослідження феномену управління відображено в підготовці та публікації одноосібно чи у складі авторських колективів монографії, підручника і начальних посібників з філософії управління, психології управління, педагогіки управління, логіки управління, етики управління, технології управління та культури управління.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Психологія лідерства в освіті спрямована на ефективне формування і розвиток лідерських якостей студентів і прояв лідерства в освітній діяльності педагога. Вивчаючи дисципліну, студенти набувають практичних вмінь використання отриманих знань та вмінь керування людьми в процесі професійної діяльності.

Мета та цілі дисципліни

Мета дисципліни "Психологія лідерства в освіті" полягає у наданні студентам систематизованих знань із теоретичних засад лідерства та у формуванні практичних вмінь з розвитку лідерських якостей фахівця та їх успішного застосування у відносинах з людьми та ефективного впливу на них в процесі професійної діяльності.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

- ЗК2. Здатність адаптуватися та діяти в новій ситуації, проявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК3. Здатність оволодівати сучасними знаннями, формулювати та вирішувати проблеми.
- ЗК4. Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.
- ЗК6. Здатність працювати в команді та керувати нею.
- ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК8. Здатність спілкуватися та здійснювати професійну діяльність державною мовою та мовою країн ЄС.
- ЗК9. Здатність готувати та здійснювати публічні виступи з презентацією одержаних результатів, готувати науково-технічні публікації та звіти за результатами виконаних досліджень (наукова складова).
- ЗК11. Здатність спілкуватися та здійснювати науково-дослідницьку діяльність державною мовою та мовою країни ЄС (наукова складова)..
- СК1. Здатність розв'язувати задачі й проблеми, які можуть бути формалізовані, потребують оновлення й інтеграції знань, зокрема в умовах неповної інформації.
- СК13. Здатність розробляти та керувати науково-технічними проєктами (наукова складова).
- СК14 Здатність використовувати сучасні психолого-педагогічні теорії й методики у професійній та науковій діяльності (наукова складова).

Результати навчання

- РН1. Спілкуватися й комунікувати в межах професійних компетенцій однією з мов країн ЄС.
- РН3. Логічно, послідовно й точно формулювати свої думки та подавати інформацію у професійному спілкуванні, застосовувати інформаційні і технічні засоби та педагогічні методи для презентації результатів наукових, прикладних й ІТ-проєктів.
- РН6. Застосовувати процедури формального опису систем, перевірки їх адекватності для дослідження соціально-економічних, технічних, природничих та інших систем.
- РН11. Володіти навичками абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- РН12. Вміти працювати в команді, розробляти і керувати науково-дослідними, прикладними й ІТ-проєктами, потенційно у міжнародному середовищі.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичних занять – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно знати: Сенс феномену лідерства; Психологія взаємовідносин у сфері освіти/педагогіки; Педагогічне спілкування.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На лекційних заняттях використовуються: розповідь, пояснення, демонстрація, дискусія.

На практичних заняттях студенти виконують групові та індивідуальні завдання.

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – бесіда, дискусія, лекція, робота з книгою; наочні – ілюстрація практичними прикладами, презентація; ігрові – рольові, ділові ігри; документальні – робота з документами, аналіз, складання документів; інтерактивні – підбір та обговорення відеоматеріалів, кейсів, виступи-презентації; самостійні – опрацювання лекційного матеріалу та фахової літератури; дослідницькі – теоретичний аналіз наукових джерел, емпіричне дослідження. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Навчальні матеріали доступні студентам в хмарному середовищі Google Disk та One Drive.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Природа і сутність лідерства

- 1.1 Обставини, що зумовлюють потреби суспільства в лідерах
- 1.2 Сутність і особливості лідерства
- 1.3 Лідерство педагога як чинник якості освіти
- 1.4. Виявлення серед студентів потенційних лідерів

Тема 2. Психологічні аспекти феномену лідерства

- 2.1 Спільне й відмінності між керівництвом і лідерством
- 2.2 Лідерство як індивідуально-соціальне явище
- 2.3 Вимоги до лідера як особистості та професіонала
- 2.4 Динаміка психологічних процесів формування лідера

Тема 3. Загальна і комунікативна культура лідера

- 3.1 Сенс інтелігентності лідера
- 3.2. Прояви інтелігентності лідера в процесі його спілкування з людьми
- 3.3 Реалізація культуротвірного потенціалу спілкування
- 3.4 Основні аспекти педагогічного спілкування і розвиток лідерства

Тема 4. Життєво-ціннісний сенс лідерства в освіті

- 4.1 Сутність цінностей освіти і їх змістовний аспект
- 4.2 Цінності освіти як чинник формування цінностей лідерства
- 4.3 Загальна структура цінностей освіти і цінностей педагогічної діяльності

Тема 5. Соціокультурний простір як середовище розвитку лідерства в освіті

- 5.1 Роль соціокультурного простору в розвитку інтелігентності лідера
- 5.3 Взаємодія лідерства педагога і студента
- 5.4 Лідерство в умовах війни

Тема 6. Освіченість, вихованість і культура як атрибути лідерства

- 6.1 Роль освіченості й культури в ефективності лідерського впливу
- 6.2 Визначення цілей, змісту й характеру загальної освіти майбутнього фахівця-лідера
- 6.3 Загальна структура освіченості
- 6.4 Управління освіченістю як ресурсом лідерства

Тема 7. Розвиток лідерських якостей студента

- 7.1 Умови успішної діяльності лідера
- 7.2 Стили лідерства
- 7.3 Особливості делегування, притаманні різним стилям лідерства
- 7.4 Переваги і недоліки кожного стилю лідерства

Тема 8. Реалізація лідерського потенціалу

- 8.1 Люди з біхевіоральним типом лідерства
- 8.2 Люди з когнітивним типом лідерства
- 8.3 Люди з емоційним типом лідерства
- 8.4 Люди з міжособистісним типом лідерства

Теми практичних занять

Тема 1. Потреба соціуму в лідерах

- 1.1 Визначення лідерів сучасного українського суспільства
- 1.2 Тест лідерських якостей та їх рівень у студентів
- 1.3 Лідерство педагога як умова розвитку лідерства студентів

Тема 2. Характерні риси і якості особистості лідера

- 2.1 Харизма як визначальна риса лідера
- 2.2 Особливості харизматичного лідерства
- 2.3 Приклади сучасних харизматичних лідерів

Тема 3. Загальна і професійно-управлінська культура лідера

- 3.1 Сенс комунікативної культури лідера
- 3.2. Культуротвірна спрямованість педагогічного спілкування та її вплив на розвиток лідерської культури
- 3.3 Реалізація культуротвірного потенціалу спілкування

3.4 Комунікативний, інтерактивний та перцептивний аспекти педагогічного спілкування

Тема 4. Соціально-ціннісний сенс лідерства в освіті

4.1 Змістовний аспект цінностей освіти

4.2 Функціональний аспект цінностей освіти

4.3 Психологічні основи ціннісного сенсу лідерства

4.4 Загальна структура цінностей освіти

Тема 5. Лідерство і сучасний соціокультурний простір

5.1 Взаємовплив розвитку лідера і соціокультурного простору

5.2 Особливості взаємодії лідера, освіти і соціокультурного простору

5.3 Соціокультурний простір і соціальний прогрес

5.4 Лідерство, цілі і проблеми розвитку освіти

Тема 6. Освіченість, вихованість і культура як атрибути інтелігента-лідера

6.1 Освіченість як ресурс особистості

6.2 Цілі, зміст і характер освіти у підготовці фахівця-лідера

6.3 Сенс і загальна структура освіченості

6.4 Управління освіченістю і культурою в системі підготовки лідера

Тема 7. Розвиток лідерських якостей студента

7.1 Умови успішної професійної діяльності лідера

7.2 Основні стилі лідерства

7.3 Визначення власного стилю студента

Тема 8. Умови успішної реалізації лідерського потенціалу

8.1 Як стати лідером

8.2 Корекція характеру

8.3 Вірність і відданість справі

8.4 Ефективність лідерського спілкування

Самостійна робота

Самостійна робота студента включає в себе опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань з використанням методичних рекомендацій.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті, підручники) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Ігнатюк О.А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення : теорія і практика : монографія. - Харків: НТУ "ХПІ", 2009. 432 с.
2. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософія управління: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. - Київ: Знання України, 2007. 360 с.
3. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософія управління. Вид. 2-ге, доповн. і переробл.- Харків: НТУ "ХПІ", 2008. 524 с.
4. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: Спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. 36 с.
5. Бізо Л., Ібрагімова І., Кікоть О., Барань Є., Федорів Т. Розвиток лідерства; за заг. ред. І. Ібрагімової. - Київ: Проект "Реформа управління персоналом на державній службі в Україні", 2012. 400 с.
- лювання діяльності фахівця: Підручник.- Харків: НТУ "ХПІ", 2011. 236 с.:
6. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Людська діяльність як об'єкт філософської рефлексії. Філософія і сучасність. 201. Вип. 6. С. 5-10.
7. Пономарьов О.С. Модель професійної діяльності фахівця: Текст лекції. – Харків: НТУ "ХПІ", 2006. – 28 с.
8. Сергєєва Л.М., Кондратьєва В.П., Хромей М.Я. Лідерство: Посібник. - Івано-Франківськ, 2015. 296 с.

Додаткова література:

1. Бабаєв В.М., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М. Соціальне пізнання і логіка управління : монографія. - Харків: ХНУМГ, 2015. 182 с.

2. Пономарьов О.С., Середа Н.В., Чеботарьов М.К. Моделювання діяльності фахівця: навч.-метод. посібник. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. 60 с.
3. Дистанційний курс для слухачів магістерської програми з педагогіки вищої школи. – Харків: ФЛ-П Черняк Л. О., 2018. 94 с.
4. Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти : монографія; за ред. О.Г. Романовського, О.С. Пономарьова. - Харків: НТУ "ХПІ", 2017. 292 с.
5. Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти другий (магістерський). Галузь знань 01. Освіта/педагогіка. Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки. Видання офіційне. Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2021.
6. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г., ПОНОМАРЬОВ О.С., ЧЕРВАНЬОВА З.О. Педагогіка управління: Навч. посібник. - Харків: НТУ "ХПІ", 2003. 408 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиту (20%) та поточного оцінювання (80%).

Іспит: відповідь на 2 теоретичні питання та вирішення практичного завдання.

Поточне оцінювання: практичні заняття (40%), завдання для самостійної роботи (40%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження
26.06.2023

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження
30.08.2023

Гарант ОНП (1 рік 9 місяців)
Геннадій МАРТИНЕНКО